
Kányádi Sándor

SÖRÉNY ÉS KOPONYA

Poéma két részben többszöri nekirugaszkodással

Első rész

Harmadnapon már csak sörény és koponya
lerágott bordák s a karambolozott csigolya
egymásra futott véres kis vagonjai
el sem kellett már takarítani

harmadnapon már csak a dögszag s a belek
széttaposott sarából torozó legyek
s a szakadék szélén sebtében kirakott
zabálás sürgette anyagcserenyomok
s a csönd a tehetetlen lombok szégyene
miért itt kellett megtörténnie

harmadnapon már csak sörény és koponya
lerágott bordák s a karambolozott csigolya
üres kötőfékszárat húz a nap
végig az erdőn még egy sugarat
mint akire önnön halála alkonyul
úgy állok olyan vigasztalanul
s a dögre settenkedő farkasok
szájuk szélét nyalva lesik hogy zokogok

Hiába siratod magad
hiába siratod
beomló vízmosás
beomló homlokod

valaha volt egy tisztás
ahol süttött a hold
hiába siratod magad
hiába siratod

a tisztás szélén forrás
abból ivott a nap
hiába siratod
hiába siratod magad

moccanatlan az erdő
homályosul a hold
beomló vízmosás
beomló homlokod

Néz a szemgödör foszforeszkál
át a korhadt kerítésdeszkán
éjszakánként a reves fűzfák
mintha nézését utánoznák
kutak mélyéből patakfőkből
tűzből vízből sűrű ködökből
mérföldek messzi távolából
eléd kerül utánad lából
esztendők avas asztagán át
nézzen-nézve néz

rád mered rád
fordulásod semerre sincsen
hogy rád ne a gödör tekintsen

Május virágzó cseresznyefáit
hajnalra araszos hó takarta
csatakosan és üvöltve
vergődtél ki az innenső partra
egy árvának született csikóval
és egy kosárnyi kutyakölyökkel
nyöszörgött rád a legelső reggel

aztán a kölyköket vízbe ölték
ahogyan annak rendje és módja
vagy elföldelték mielőtt még a
szemük kinyílhatott volna
de egyet közülük neked társul
és őrzőül az árva csikónak
egy kutyakölyköt életben hagytak

(Legjobb meg se születni a földilakóknak,
vagy ha igen, Hádesz kapuján átjutni sietve.)

Véletlennek is mondható
és mondható gondviselésnek
azon a havas hajnalon
miért éppen te születted meg
s a kosárnyi kölyök közül

hogy alig tíz évet se éljen
mért éppen purdét hagyták élve
s miért hogy farkasok falták föl
az árva csikót vénségére
miért hogy az élve gödörbe-hánytak
nyöszörgését még most is hallok
jobb lett volna meg sem születned
vagy születéskor meg is halnod
mai mă las și eu căteodată
între un altfel de plată
olykor nem bánnám ha részem
volna más elrendelésben
ha nem jövök a világra
holtomat senki se látja
de vágyódtam hogy juthassak
révébe mind a két partnak
hogy szülessek s meg is haljak
hogy szülessek s meg is haljak

Egyszer még tudom fölvonít a holdra
érettem vonít majd purdé gyermekkorom
füstszínű drága társa megnyalja lecsüngő
vagy már egymásra illesztett kezem
könnyet is ejt hűségese szép szeméből
ahogy én is napokig sirattam
tehetetlen oldalvást ugrik szent mihály
földig letakart lova szűgyitől
s farkát behúzva elindul előttem
ő tudja már hová

Beszélték hatéves se voltam
hatévesen a ló rég felnőtt
s purdé kutyám alól is addig
elástak már néhány alj kölyköt
beszélnek máig is vannak még
nálamnál is öregebb vének
kik hatvan-hetven év előttről
mint tegnap történetről beszélnek
gyakran láttak alkonyok jöttén
nekivágni a nagy erdőnek
vissza vajon most végeformán
a régi képek miért jönnek
s tudják az erdön félelmekben
hol sírtam hol meg énekeltem

emlékeznek hogy a fehér ló
az öreg iskoláztatott
kétévenként tandíj fejében
mindig ellett egy kicsikót

Hiába siratod magad
hiába siratod
beomló vízmosság
beomló homlokod

elvadult rég a tisztás
ahol süttött a hold
hiába siratod magad
hiába siratod

és elapadt a forrás
aszályosul a nap
hiába siratod
hiába siratod magad

szálig kidőlt az erdő
halálsárga a hold
kitakart vízmosság
beomló homlokod

Van amikor a lovakat is besorozzák
a tiédet övékké orozzák
van amikor a lovakat is besorozzák
és behívták egy nyári nap
szomorkás esős reggelén
gazdája után rukkoltatták
az akkorra már dérfehér
almásszürkének született
javakorbeli Öreget
így ismerte ismeri máig
az otthoni emlékezet

hinni a fülünknek szemünknek
szinte nem mertünk hallva-látva
hogy a kapunk grádicskővét
föl-fölnyerítve ő kapálja
megszökött mint a katonák
sejtvén hogy veszve a haza
géppuskarakasszal a hátán
állított be egy éjszaka

és folytatta hol abbahagyta
mit szemmel láthatón élvezett
a dolgos szabad életet
de környékezhettem tarisznyát rázva
cserkészhettem be mindhiába
napokig meg nekem se állt ha
előtte farkasokkal volt vitája

Ha untad a kiégett martot
reszelgetni vissza nem tartott
nem volt előtted karám korlát
akadály hogy át ne ugor nád
nem volt az a gyepűvel védett
tilos hogy visszafogjon téged
mímelted mintha bóbiskolnál
s már családostól ott se voltál
holddal felhővel összejátszva
trappoltatok le a tisztásra
s mire az őrzők észbe kaptak
nyoma sem volt a kis csapatnak
föl se vette cseled a pásztor
tudta hogy hajnalhasadáskor
ott bóbiskolsz a többiekkel
együtt virrad rátok a reggel

Szöktél most is gyepűn átal
lányoddal és unokáddal
hajnali kiruccanásra
szöktél most is a tisztásra
s jöttél volna ahogy szoktál
jelentkezni pásztorodnál
de ugrásra kész s hörögve
három farkas fogott közre
vicsorogva és hörögve
három farkas fogott közre

Szűgy közé a csikót s harcra
fordult farral a két kanca
szűggyel óvtak farral védtek
mint a mai mosógépek
dobtárcsája olyanformán
mint a helyben forgó orkán
úgy forogtak rúgtak döngve
dobbant patájuk a földre

mintha gépágyú szólt volna
dübörögve és dobogva
mintha évekig betörten
tapostak volna egy körben
maguk köré olyan vályut
mélyített a hátsó lábuk
patkó csattant állcsont reccsent
a három vad visszarettent
szégyenülten visszaszöktek
az erdőbe honnan jöttek

de a lovak sem időztek
noha egyelőre győztek
tudták érezték a besték
a kis csikót kiszemelték
reszkető inakkal sorba
álltak s indultak a csorda
irányába egyesével
a sokszor megjárt ösvényen

Útjuk egy nagy vízmosáson
vitt volna át de a három
farkas közül egyik már a
vízmosás közepén várta
várva várta míg a társak
kétoldalról harcba szállnak
ellenszél fújt szagot későn
vehetett már az én hőszám
öregkori farkasvakság
szemét hályogok fátylalták
nyerített még egy utolsót
s már a szakadék alján volt

Harmadnapon már csak sörény és koponya
lerágott bordák s a karambolozott csigolya
üres kötőfékszárát húz a nap
végig az erdőn még egy sugarat

Sörényesül az erdő
koponyásul a hold
beomlott vízmosás
a homlokod

Hold szalmáján bóbiskol a lovam
zabszemekké hegyeződött nyerítések
hullnak elem az éjszaka
csillagokkal lyuggatott rostájából

abrakostarisznya formájú
felhőket rázat a széllel
próbálja becserkészni egy
gazdátlan árnyék de ő

hátracsapja fülét hirtelen
farát veti s az űrbe röppen az
árnyék fejről fölrúgott
gyermekkori szalmakalap

Második rész

Harmadnapon már csak dögszag füst és korom
kutya ül mintha még élne az udvaron
s a pajtában ha még pajtának mondható
jászolhoz kötve egy pernyétől szürke ló
nyerítene de már nincs hozzá ereje

valaki odafönről miért nem lövi le

harmadnapon már csak a műholdak s az űr
láthatnák mi történt szemet nekik se szűr

láthatnák a kutyák mind megsüketültek
békésen járkálnak közömbösen ülnek
süvíthet a golyó robbanhat az akna
bambán bámulnak a leomló falakra
csörömpölhet a tank nem ugranak félre
bele-belenyalnak a kiomló vérbe
nyüsítnek ha repeszt vagy ha golyót kapnak
nem hallják a kínjuk akárhogy ugatnak

Föl-fölfednek olykor a műholdas szemek
pár száz csak éppen hogy elhantolt tetemet
és tömegsírokat miket az ásatók-
ra való tekintettel akkor még nem illet látniok

Mai mă las și eu căteodată
între un altfel de plată
nenăscut fiind
nimeni nu mă va vedea murind

Dar m-apucă dorul cel mai dor
de coasta amânduror
să mă nasc ca să și mor
să mă nasc ca să și mor

olykor nem bálnám részem ha nemlét
meg nem született ha lennék
volnék boldogabb
senki se láthatná holtomat

de a vágjak vágját gyújtva föl
csábított az anyaöl
azzal hogy szül s meg is öl
azzal hogy szül meg is öl

Üldögél az ágya szélén
mint egy magába roskadt vén
mintha évszázadok óta
mintha évezredek óta
mintha volna őszülő
óriás karonülő
bal hüvelykujját szájába dugja
mutatóujjával orrát fogja
két könyökét két térdén támasztja
jobb keze három ujjá közt mintha
karmesteri pálca ringna
mondvást mondja hajtogatja
a szót szinte szóba fojtva
lovak háborújáról
világháborújáról
tud-e a világ kedvesem
tud-e a világ édesem
ilyet még nem látott
nem hallott senki sem

Mintha a nap fölkelőben
fölkelőben lemenőben
ülne maga vejnemőjnen
majd két karját ölbe ejtve

majd arcát tenyérbe rejtve
mintha ülne jurta szádán
révülőben egy vén sámán
ringatózó tegevánkos
hajlatában a zsoldáros
mint akiért athén árgosz
vetélkedett vagy hét város
mert minden szent mozdulatban
minden előző is ott van
húnyt pillákkal úgy ül mintha
szeme csak befelé nyílna
mintha látni amit látott
nem kívánná a világot
hajtogatja mondja mondja
a szót szinte szóba fojtva
kutyák háborújáról
világháborújáról
tud-e a világ kedvesem
tud-e a világ édesem
ilyet még nem látott
nem hallott senki sem

Vetett a takaró fodrot majd hullámot
előbb csak a feje majd válla is látszott
omlott a lepedő félig a házföldre
anyaszült meztelen úgy kelt ki mellőle
mintha botticelli varázsolta volna
hirtelenében a gyűrött takaróra
hosszú dús haját az ölébe eresztve
beállt egy picikét akárha keretbe
és úgy is maradt még szemérmesen állva
mint aki tudja hogy neki mi dukálna
majd erdőnyi haját vállán átaldobva
fogja a jobb keblét gyöngén fél marokba
s mintha pufók szellők fújnák olyan könnyen
a motyogó férfi karja közé libben
vele együtt mondja
mondja hajtogatja

lovak háborújáról
világháborújáról
tud-e a világ kedvesem
tud-e a világ édesem
kutyák háborújáról
világháborújáról
tud-e a világ kedvesem
tud-e a világ édesem

ilyet még nem látott
nem hallott senki sem
egy kicsit őszintén egy kicsit módolva
lehúnyt szemmel lassan homlokon csókolja
de nem időz röppen s már tavaszi zápor
muzsikája hallszik a fürdőszobából

Illat-pórázon jött a kávé
egy röpke csók s már ment a lány
s amerre ment a deres ágak
rügyezni kezdtek kibarkáztak
az utca mindkét oldalán

Miért takartad el uram szemérmesen
miért takartad el a műholdak szemét
hisz úgylát látták ujjaid rései közt
hisz úgylát látták ujjaid rácsai közt
amit akkor látniok még nem illet
miért takartad el uram miért
számon kéred-e a vérontást
nem feledkezel-e meg
a hátrakötözött kezűekről
a nyomorultak jajkiáltásairól
a maguk ásta gödörbe zuhantakról
nem marad-e örökre elfelejtve a szegény
nincs-e oda végleg a vetésünk
állnak-e eléd ítéletre
keltesz-e bennük félelmet uram
hadd tudnák meg hogy ők csak emberek
több ezer éves a sirámunk több ezer
uram te ugye vétkezni is
csak általunk vétkezel

Nem a te kezéd volna-e rövid
ahhoz hogy megsegítsen
nem a te füled volna-e süket
ahhoz hogy meghallgasson
csupán a mi bűneink sokasága
vétkeink özöne miatt rejted
orcádat előlünk mindig el
uram te ugye vétkezni is
csak általunk vétkezel

Hallgatsz uram hallgatásod
előlünk azt is elásod
fülünk hiába vigyázza
ásod újabb hallgatásba

Miért takartad el uram szemérmesen
miért takartad el a műholdak szemét
s a nagy bectelenségek idején
a legnagyobb embertelenségek idején
az egész földgolyó az egész
mindenség miért egyetlen
szemérmesen lehúnyt szem

Hallgatsz uram hallgatásod
előlünk azt is elásod
fülünk hiába vigyázza
ásod újabb hallgatásba

Miért kell a te napodnak
mint az éjjeli tolvajnak
lopakodva jőni el
ha az egek mind elmúlnak
nagy robajjal beomolnak
ha elégyve fölbomolnak
a föld s minden elemek
pusztító nagy szándékkal
miért mint a tolvaj loppal
siess uram te napoddal
minél előbb jőjj jövel
az emberi nemzetek
nehogy megelőzzenek

Aknamezőre terelt konda
lekaszált lovak szétlőtt oltár
égő erdők uram e ronda
fajzathoz mely gyilkol naponta
baján enyhíteni mért hajolnál

fiad már egyszer meghalt értük
eredményét magad is látod
gyűlölet a fegyverük vértjük
pusztuljanak legyen már végük
teremts nélkülük új világot

elég nagy a te mindenséged
mentsd ki az innen menthetőt még
oda hová lábuk se léphet
krisztustalan amit beszélek
de talán mégis lehetőség

s hadd lőjjék szét mit ők emeltek
templomot gyárat hidat házat
gyilkolják egymást népek nyelvek
paránya sincs a szeretetnek
nincs bennük szemernyi alázat

imát is azért imádkoznak
öléshez kérik segítséged
dicsőségedre ha kik voltak
növényeknek és állatoknak
nekik adj örök üdvösséget

1975–2002

*(A költemény a Jelenkor Kiadónál
hamarosan megjelenő FELEMÁS ŐSZI VERSEK
című kötet része.)*